

Sygn. akt II CSK 540/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko G. G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 kwietnia 2020 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego G. G. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 2 grudnia 2019 r., zasądzającego od pozwanego na rzecz powoda A. K. kwotę 53.200 euro z odsetkami od dnia 6 września 2017 r., liczonymi według stopy procentowej przewidzianej prawem włoskim, na wypadek opóźnienia w zapłacie należności pieniężnej tytułem zwrotu ceny za zakupione u pozwanego drzewka owocowe, które były zakażone patogenami powodującymi ich masowe wymieranie.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną złożył pozwany. We wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania powołał przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia: (1) na ile strona pozwana może zostać obciążona przeprowadzeniem kontrdowodu (co oznacza de facto przerzucenie na nią ciężaru dowodu, o którym stanowi art. 6 k.c.) co do okoliczności, która przez stronę powodową nie została udowodniona, a jedynie uprawdopodobniona; (2) na ile treści zawarte w paszporcie rośliny, wydawanym przez upoważnione do tego podmioty, pod nadzorem właściwego organu, którego warunki wydawania są regulowane w art. 2 pkt 25 ustawy dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami (Dz.U. z 2020, poz. 424 - dalej: „ustawa z dnia 13 lutego 2020 r.”), wcześniej przed dniem 14 marca 2020 r., w art. 2 pkt 6 oraz art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (jedn. tekst: Dz.U. z 2019, poz. 972 - dalej: „ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r.”), a także w przepisach unijnych, stanowiących podstawę dla polskich regulacji Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin - (dalej: „Rozporządzenie nr 2016/2031”) zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 228/2013, (UE) nr 652/2014 i (UE) nr 1143/2014 oraz uchylające dyrektywy Rady 69/464/EWG, 74/647/EWG, 93/85/EWG, 98/57/WE, 2000/29/WE, 2006/91/WE i 2007/33/WE, pozostają wiążące dla sądu orzekającego w sprawie zakażenia roślin (drzewek owocowych); (3) czy sąd orzekający w sprawie o odszkodowanie w związku ze sprzedażą skażonych grzybem roślin (drzewek owocowych) może dokonywać ustaleń odmiennych od treści paszportu rośliny (tj. stwierdzać, iż do zakażenia doszło jeszcze przed sprzedażą roślin wbrew oświadczeniom w treści paszportu), bez uprzedniego wyczerpania procedury unieważnienia i usunięcia paszportu rośliny, przewidzianej w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r., wcześniej przed dniem 14 marca 2020 r., w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. a także w przepisach unijnych, stanowiących podstawę dla polskich regulacji tj. art. 95 Rozporządzenia nr 2016/2031.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej - w ocenie skarżącego - wynika natomiast z faktu niewłaściwej wykładni przez Sąd Apelacyjny wskazanych w

podstawach kasacyjnych przepisów, tj. art. 6 k.c. oraz art. 2 pkt 25 i 27 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r., a wcześniej przed dniem 14 marca 2020 r., art. 2 pkt 6, art. 15 ust. 1 pkt 1 oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r., a także w przepisach unijnych, stanowiących podstawę dla polskich regulacji tj. art. 95 Rozporządzenia nr 2016/2031 oraz art. 244 § 1 i § 2 k.p.c.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego nie spełniają tych wymogów. Przede wszystkim nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie. Pozwany w istocie - na co wskazuje uzasadnienie podstaw skargi - nie formułuje wątpliwości na tle określonych przepisów, a kwestionuje – pod pozorem istotnych zagadnień prawnych - ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, poczynione przez Sąd Apelacyjny, którymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wynika z nich jednoznacznie, że do zakażenia drzewek grzybami - z bardzo wysokim prawdopodobieństwem doszło w szkółce prowadzonej przez pozwanego, w której je zakupiono, co uprawniało powoda do odstąpienia od umowy, pozwany - mimo wezwania - nie dostarczył bowiem towaru wolnego od wad. Skarżący nie wykazał natomiast w toku dwuinstancyjnego postępowania sądowego, by z wysokim prawdopodobieństwem do zakażenia mogło dojść po przejściu ryzyka na kupującego.

Ponadto problematyka ciężaru dowodu w procesie cywilnym była przedmiotem wielokrotnych wyjaśnień Sądu Najwyższego, a we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazano przekonująco - na tle okoliczności sprawy - potrzeby ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. W myśl ogólnych zasad, na powodzie spoczywa obowiązek udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie, a na stronie pozwanej obowiązek udowodnienia okoliczności uzasadniających jej wniosek o oddalenie powództwa (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1969r., II PR 313/69, OSNCP 1979, nr 9, poz.147 i z dnia 20 kwietnia 1982r., I CR 79/82, niepubl.). O tym natomiast co strona powinna udowodnić w konkretnym procesie decyduje przede wszystkim przedmiot sporu, prawo materialne regulujące określone stosunki prawne oraz prawo procesowe normujące zasady postępowania dowodowego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2009r., IV CSK 71/09, OSP 2014, nr 3, poz.32). Uwzględniając treść art. 6 k.c. wierzyciela dochodzącego od dłużnika spełnienia świadczenia obciąża ciężar wykazania przysługującej mu wierzytelności tj. wykazania wszystkich faktów, z którymi właściwe przepisy prawa materialnego wiążą powstanie wierzytelności, o określonej treści i rozmiarze. Fakty

prawnoniweczające musi natomiast udowodnić strona, która wywodzi z nich swoje twierdzenie, o nieistnieniu praw czy obowiązków (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2005r., III CK 11/05, niepubl., z dnia 17 czerwca 2009r., IV CSK 71/2009, niepubl., z dnia 20 sierpnia 2009r., II CSK 166/2009, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 55, i z dnia 18 lutego 2010r., II CSK 449/2009, niepubl.).

Z uwagi na poważne przeszkody natury dowodowej, które pojawiają się w przypadku szkód na osobie (spowodowanych drobnoustrojami, których ofiarami padają ludzie), a w niniejszej sprawie szkód wynikających z zakupionych przez powoda zakażonych drzew owocowych) - ze względu na właściwości wchodzących w grę procesów biologicznych - dla zapewnienia uzasadnionych interesów poszkodowanych, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wobec niemożności wykazania w tym zakresie związku przyczynowego w sposób absolutnie pewny, do jego przyjęcia wystarcza, że jest on ustalony z dostateczną (wysoką, znaczną, przeważającą) dozą prawdopodobieństwa. Stanowisko to wspiera doktryna wskazując, że w większości tego typu sytuacji mówić można co najwyżej, o prawdopodobieństwie wysokiego stopnia, bardzo rzadko zaś o pewności przyczyny. Ilekroć zatem zachodzi prawdopodobieństwo wysokiego stopnia, iż przyczyna szkody leży po stronie pozwanego, związek przyczynowy uznać należy za ustalony, rzeczą pozwanego zaś staje się wykazanie wysokiego stopnia prawdopodobieństwa, iż do zakażenia dojdzie mogło w innej sytuacji (por. m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1967r., I PR 174/67, OSN 1968, nr 2, poz. 26, z dnia 17 czerwca 1969r., II CR 165/69, OSPiKA 1970, z. 7, poz.155, z dnia 14 grudnia 1973r., II CR 692/73, OSNCP 1974, nr 10, poz.176, z dnia 17 lipca 1974r., II CR 415/74, niepubl., z dnia 27 lutego 1998r., II CKN 625/97, PiM 1999/3/130, z dnia 13 czerwca 2000r., V CKN 34/00, niepubl., z dnia 4 listopada 2005r., V CK 182/05, niepubl., z dnia 17 maja 2007r., III CSK 429/06, niepubl., z dnia 2 czerwca 2010r., III CSK 245/09, niepubl., i z dnia 5 kwietnia 2012r., II CSK 402/11, niepubl.).

Dostrzeżenia także wymaga, że sprzedaż drzewek miała miejsce w marcu 2016 r., nie mogą zatem znaleźć do niej zastosowania przytoczone we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania regulacje prawne, które weszły w życie już po tej dacie. Z kolei regulacje prawne - obowiązujące w dacie istotnej dla rozstrzygnięcia

sporu stron - dotyczące wymaganego i posiadanego przez drzewka - będące przedmiotem sprzedaży - paszportu potwierdzającego ich zdrowotność, wskazują jedynie, że jest on wymagany by wprowadzić je legalnie do obrotu, co w żaden sposób nie wyklucza, że rozwijał się w nich proces chorobowy, którego przy wydawaniu paszportu nie stwierdzono. W procesie o zwrot ceny za wadliwy towar jest to tylko jeden z istotnych dowodów podlegających ocenie Sądów *meriti*. Sądy nie orzekały o legalności wprowadzenia towaru na teren Polski, a rozstrzygały spór cywilnoprawny między stronami, w którym - w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego - stwierdziły, że pozwany dostarczył towar niezgodny z umową, wada tkwiła bowiem w rzeczy sprzedanej przed przejściem ryzyka na kupującego.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona. Skarżący odniósł tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w przedstawionym uzasadnieniu wniosku brak jest takich

argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny - w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym opinii biegłego - że pozwany powinien zwrócić cenę za dostarczone powodowi drzewka owocowe, które były z wysokim prawdopodobieństwem zakażone patogenami przed przejściem ryzyka na kupującego, nie wskazuje na oczywistą zasadność skargi.

Dostrzeżenia także wymaga, że zarzuty, z którymi skarżący wiąże oczywistą zasadność skargi, czyni jednocześnie przedmiotem zagadnień prawnych. Tymczasem, nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015r., I CSK 980/14, niepubl. i z dnia 26 listopada 2013r., I UK 291/13, niepubl.).

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

ke